

Qizil suvo‘tlari Bo‘limi va Yashil suvo‘tlari bo‘limi qiyosiy tasnifi

Andijon davlat Pedagogika instituti Tabiiy fanlar fakulteti Biologiya

Yo‘nalishi talabasi

Tursunova Zebiniso Bahromjon qizi

Annotatsiya: Bu maqolada Qizil va Yashil suvo‘tlari bo‘limlarining qiyosiy tasnifi keltirilgan. Jumladan, tuzulishi, taraqalishi va sistematikasiga oid ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Qizil suvo‘tlar, Yashil suvo‘tlar, tuzulishi, tarqalishi, sistematikasi, xlorofill, sinflar.

Аннотация: В данной статье представлена сравнительная классификация отделов красных и зелёных водорослей. Включая информацию о его структуре, распространении и систематике.

Ключевые слова: Красные водоросли, Зелёные водоросли, распространение, строение, систематика, хоронили, классы.

Annotation: This article presents a comparative classification of the divisions Red and Green Algae . Including information on its structure, distribution, and systematics.

Key words: Red algae, Green algae, distribution, structure, systematics, chlorophyll, classes

Kirish. Suvo‘tlar qattanalik fotoavtotrof o‘simliklar bo‘lib, suv muhitida o‘sadi. Ayrim vakillari nam tuproqlarda, daraxt po‘stloqlarida o‘sishga moslashgan. Mazkur, suvo‘tlar kelib chiqishi, fotosintez mahsuloti va hujayrada to‘planish, harakatchan xivchinlarining tuzishiga qarab, quyidagi bo‘limlarga ajratiladi:

Ko‘k-yashil suvo‘tlar- **Cyanophyta**

Yashil suvo‘tlar- **Chlorophyceae**

Oltin tusli suvo‘tlar- **Cyanophyta**

Diatom suvo‘tlar- **Chrysophyta**

Qo‘ng‘ir suvo‘tlar- **Bacillariohyta (Diatomeae)**

Pirrofit suvo‘tlar- **Phaeophyta**

Evglonofit suvo‘tlar- **Eyglenophyta**

Qizil suvo‘tlar- **Rhodophyta**

Qizil suvo‘tlar bo‘limi - Rhodophyta

Qizil suvo‘tlarning xromotofori tarkibida xlorofill “a” va “d” hamda karotinoidlardan karotin, zeaksantin, anteraksantin, kriptoksantin, lyutein, neoksantin kabi pigmentlar bo‘ladi. Yuqorida keltirilganlardan tashqari xromotofor tarkibida yana suvda eriydigan qizil rang beruvchi - fiksoeritrin va ko‘k rang beruvchi fikosian hamda allofikatsian pigmentlar ham uchraydi.

Qizil suvo‘tlarining tallomi tuzulishi jihatidan juda ham oddiy: bir hujayrali kokkoid rizoidlari yordamida substratga birikkan va shoxlangan ipsimon vakillari ham uchraydi. Bundan tashqari, tallomi, asosan ipsimon, bir, ikki yoki ko‘p qator hujayralardan tuzilgan yoki shoxlangan bo‘lib, ipsimon tallomning uchidagi hujayralardan tuzilgan yoki shoxlangan bo‘lib, ipsimon tallomining uchidagi hujayralarning bo‘linishi hisobiga o‘sadi. Tallomi plastinkasimon parenximatik hujayralarning ko‘ndalangiga va eniga bo‘linishi hisobiga o‘sadi.

Qizil suvo‘tlarning hujayra po‘sti pektin moddasi aralashgan sellulozadan iborat.

Qizil suvo‘tlar bo‘limi ikki sinfga:

Bangiyasimonlar

Floridiyasimonlarga bo‘linadi.

Yashil suvo‘tlar bo‘limi - Chlorophyta

Bo‘lim mikronayli ildizchalarning simmetrik joylashganligi, mitozni yopiq, yarimyopiq, metasentrikligi, sitokinezni bo‘linish aruqchasi va fikoplastli hujayra plastinkasi shakllanishi bilan boradigan suvo‘tlarni o‘z ichiga oladi. Bo‘limga dengizlarda, chuchuk suvlar va quruqliklarda tarqalgan suvo‘tlar mansub.

Bir hujayrali, koloniya hosil qilgan va ko‘p hujayrali tuzilgan. Tallomi morfologiya jihatidan ameboiddan tashqari barcha tuzulishlilardan iborat.

Xivchinlari ko‘pincha ikkita, ko‘p bo‘lishi ham mumkin, bir xil uzunlikdagi, mastigonemalarsiz. Bazal tanalari o‘zaro qarama-qarshi joylashgan yoki bir-biriga nisbatan soat millari bo‘ylab yoki qarama-qarshi surilgan.

Xloroplastlari qo‘sh membrana bilan qoplangan, xuddi glaukotsistofitlar va qizil suvo‘tlardagi va yuksak o‘simliklardagi kabi.

Pigmentlari - xlorofill a va v, ayrim parazinafitsalarda xlorofill s mavjud. Qo‘shimcha pigmentlarda muhimi lyutein, briopsidlarda eng muhimi sifonein va sironoksantin.

Yashil suvo‘tlar (harofitlar ham qo‘shib hisoblanganda keng manoda) suvo‘tlarning katta 500 ga yaqin turkum va 8000 ga yaqin (ayrim malumotlarga ko‘ra 13000-20000) turkumdan iborat, morfologiyasi jihatidan ham juda xilma-xil. Ularning orasida bir hujayrali, koloniya hosil qilgan, shu jumladan senobiy va ko‘p hujayrali vakillari bor.

Ko‘pchilik sistematiklar yashil suvo‘tlarni uch sinfga bo‘lib o‘rganadilar.

Chin yashil suvo‘tlar yoki teng xivchinlilar-**Chlorophceae**

Matashuvchisimonlar-**Conjugatophceae**

Xarasimonlar- **Charophceae**

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Botanika: Tuban o‘simliklar. (Sh.J.Tojiboyev. N.M.Naraliyeva). ”Namangan” nashriyoti-2016
2. Tuban o‘simliklar (L.L.Velikanov va boshqalar) ”O‘qituvchi” nashriyoti .Toshkent-1995
3. Botanika: Morfologiya, Anatomiya, Sistematika, Geobotanika. (O‘.P.Pratov) “Ta’lim nashriyoti” Toshkent-2010
4. Botanika: Yuksak o‘simliklar sistematikasi. (Sh.J.Tojiboyev. N.H.Qarshiboyeva) ”Namangan” nashriyoti-2015

Research Science and
Innovation House

